

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY SHAKLLANISH INDIVIDUAL TRAYEKTORIYASINI LOYIHALASH METODIKASI M. B. Sheraliyeva	222
RAQAMLI DAVRDA KITOBXONLIK MADANIYATI VA ADABIYOTNING ROLI Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	228
JISMONIY TARBIIYA TA'LIMIDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	231
MILLIY KASHTACHILIK ASOSIDA 5-SINF O'QUVCHILARINING ESTETIK TARBIIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Olimova Dilnoza Murodullo qizi	236
ARALASH TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI 5E MODEL VOSITASIDA TAKOMILLASHTIRISH Rajabova Nodirabegim Komilovna	240
OLIY TA'LIM TALABALARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH Raximov Bobirjon Abdurasulovich	245
RAQAMLI PEDAGOGIKANING ZAMONAVIY TA'LIM RIVOJLANISHIDAGI O'RNI Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	250
AJDODLAR SIYAMOSINI IFODALASH VOSITASIDA TALABALARNI MILLIY IFTIXOR RUHIDA TARBIIYALASH JARAYONI PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA Xaitov Zufar Asroralievich	255
ГОТОВНОСТЬ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ У ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	260
OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISHGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI Asadova Zarina Axmadovna	263
GRAMMATIK TARJIMA METODINING ASOSIY TAMOYILLARI VA XUSUSIYATLARI Erkinova Madina Komil qizi	272
UMUMTA'LIM MAKTABLARINI BOSHQARISHDA SINIF RAHBARLARI FAOLIYATINING PEDAGOGIK MOHIYATI Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	275
MAKTABGA TAYYORLOV GURUHIDA BOLALARNI SAVODGA TAYYORLASHDA RIVOJLANISH MARKAZLARINING METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	282
TURIZM SOHASI TALABALARINING INGLIZ TILIDAGI KASBIY DISKURSIDA UCHRAYDIGAN KOMMUNIKATIV TO'SIQLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI Usmonova Zilola Javlon qizi	289
CHET TILINI KASBIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASHDA CLIL MODELINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	294
BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	299
СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ И СТРАХА У ЖЕРТВ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ Махмудова Д. А.	303
ADABIY ASARLARDA XRONOTOP MUAMMOSINING BADIY AHAMIYATI Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	306
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI INTELEKTUAL RIVOJLANTIRISHDA SENSOR INTEGRATSIYA YONDASHUVINING AHAMIYATI .. To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	311
BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA EKOLOGIK TARBIIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI METODLARI Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	316
BADIY ASARLARNI O'QITISHDA EMPATIK YONDASHUVNING METODIK IMKONIYATLARI Shoyimova Shoiri Sanakulovna	320
BOLALAR ME'YORIY ONTOGENEZIDA YOZUV VA GRAFOMOTOR KO'NIKMALARINI RIVOJLANISHI Alimova Kamola Xayrulla qizi	323
YOSH VOLEYBOLCHILARDA O'YIN QARORINI QABUL QILISH (Decision-making) KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI Azimova Gulnoza Karimjon qizi	328
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	333

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari	439
Kambarova Dilfuza Salijanovna	
Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni	443
Karimova Nigora	
Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi	447
Karribojeva Lobarxon Fayzulla qizi	
Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish.....	452
Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi	
CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi	457
Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatullojevna	
Project-Based Learning in Professional Education	461
Mukhtarova Nozima Kuchkarovna	
Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili	464
Nazarova Madinabonu Narzi qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni.....	468
Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati.....	472
Nozimbojeva Muqaddas Abdulvohid qizi	
Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish.....	477
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna	
Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarning pedagogik tahlili	480
Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi	
Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish.....	485
Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna	
Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni.....	489
Nurmatova Maftuna Ilxamovna	
Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati.....	493
O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi	
Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari.....	498
O'rozbojeva Dilnoza Alimboy qizi	
Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli	501
Ochilova Sanobar Narzullayevna	
Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari	504
Olimova Dilrabo Nurali qizi	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari.....	508
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna	
Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	512
Otaboboyeva Umida Ilxomovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati	517
Parpijeva Mohinur Baxtiyor qizi	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati.....	520
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari	523
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi	
Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari.....	527
Sadullojeva Farog'at Hikmatillo qizi	

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрю"	578
Коржова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

O'QUVCHILARNING NUTQ KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODLARI

Sharipova Marjona Rashidovna

University of Business and Science 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari, zamonaviy metodlari hamda interfaol yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ona tili darslarida tinglash, so'zlash, o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metod va vositalarning samaradorligi tahlil qilingan. O'quvchilarning kommunikativ faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va nutq madaniyatini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni ochib berilgan.

Kalit so'zlar: Nutq kompetensiyasi, kommunikativ kompetensiya, ona tili ta'limi, interfaol metodlar, og'zaki nutq, yozma nutq, tinglab tushunish, mustaqil fikrlash, pedagogik texnologiyalar, nutq madaniyati, ta'lim jarayoni, o'quvchi faolligi.

Abstract: This article discusses the pedagogical foundations of developing students' speech competence, modern methods, and the importance of interactive approaches. It also analyzes the effectiveness of methods and tools aimed at developing listening, speaking, reading, and writing skills in mother tongue lessons. The role of innovative pedagogical technologies in increasing students' communicative activity, developing independent thinking, and forming speech culture is highlighted.

Key words: Speech competence, communicative competence, mother tongue education, interactive methods, oral speech, written speech, listening comprehension, independent thinking, pedagogical technologies, speech culture, educational process, student activity.

Аннотация: В данной статье раскрываются педагогические основы развития речевой компетенции учащихся, современные методы и значение интерактивных подходов. Также проанализирована эффективность методов и средств, направленных на развитие навыков слушания, говорения, чтения и письма на уроках родного языка. Освещена роль инновационных педагогических технологий в повышении коммуникативной активности учащихся, развитии самостоятельного мышления и формировании культуры речи.

Ключевые слова: Речевая компетенция, коммуникативная компетенция, обучение родному языку, интерактивные методы, устная речь, письменная речь, аудирование, самостоятельное мышление, педагогические технологии, культура речи, образовательный процесс, активность учащихся.

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilayotganini ko'rsatmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning erkin fikrlashi, o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda ravon ifodalashi, muloqot jarayonida faol ishtirok etishi hamda mustaqil mushohada yuritish qobiliyatini shakllantirish muhim pedagogik vazifa sifatida qaralmoqda. Shu sababli ona tili darslarida nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

Maktabgacha ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sifatiga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Bugungi globallashuv jarayonida bolalarni zamonaviy bilim va ko'nikmalar asosida tarbiyalash, ularda ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv tizimini takomillashtirish hamda pedagogik jarayonni innovatsion asosda tashkil etish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim jarayoniga kompetensiyaviy va kommunikativ yondashuvlarning joriy etilishi o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish hamda ijtimoiy munosabatlarda erkin muloqotga kirisha olish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qilmoqda [2]. Nutq kompetensiyasi o'quvchilarning til birliklarini bilishi bilan cheklanib qolmay, balki ularni amaliyotda to'g'ri va samarali qo'llay olish, fikrni mantiqiy izchillikda bayon etish, tinglovchini ishontira olish kabi muhim jihatlarni ham o'z ichiga oladi. Bu esa ta'limda interfaol metodlar, muammoli ta'lim, bahs-munozara, ijodiy topshiriqlar va kommunikativ mashqlardan samarali foydalanishni talab etadi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimida ona tili fanining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarda nutqiy va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishdan iboratdir. Jumladan, o'quvchilarning tinglab tushunish, fikrni og'zaki bayon qilish, matn yaratish, mustaqil yozish va o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish orqali ularning nutq madaniyati takomillashiriladi. Ayniqsa, dars jarayonida zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularni mustaqil va erkin fikrlashga undaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Nutq kompetensiyasini rivojlantirishda o'qituvchining metodik mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarda muloqotga kirishish ehtiyojini yuzaga keltirishi, ularni erkin fikr bildirishga yo'naltirishi hamda nutqiy faoliyatni rag'batlantiruvchi usullardan foydalanishi zarur. Xususan, suhbat, "Aqliy hujum", "Debat", "Klaster", rolli o'yinlar kabi interfaol metodlar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar o'z fikrini asoslash, dalillash, muammoli vaziyat-larga munosabat bildirish hamda jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini egallaydilar [3].

Shuningdek, ona tili darslarida matn bilan ishlash, ijodiy yozma topshiriqlar, insho va esse yozish kabi faoliyat turlari ham o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bunday metodlar o'quvchilarning lug'at boyligini oshirish, fikrni izchil ifodalash hamda uslubiy savodxonligini shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada o'quvchilarda kommunikativ madaniyat, mustaqil fikrlash va nutqiy kompetensiyalar bosqich-ma-bosqich rivojlanib boradi.

O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishda o'qituvchining pedagogik mahorati va darsni tashkil etish usuli muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, dars jarayonining mazmunli, interfaol va kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilishi o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishga xizmat qiladi [4].

Ta'lim jarayonida o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan metod va usullar o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytirib, ularda mustaqil mushohada yuritish hamda o'z fikrini erkin ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bois nutq kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki muloqotni boshqaruvchi va yo'naltiruvchi subyekt sifatida ham faoliyat olib boradi.

O'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishda o'qituvchining nutqi namuna vazifasini bajaradi. O'qituvchi tomonidan so'zlarning adabiy talaffuz me'yorlariga rioya qilgan holda ravon, aniq va ifodali aytilishi o'quvchilarda to'g'ri nutq ko'nikmalarining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, matnni ifodali o'qish, urg'u va intonatsiyaga amal qilish, pauzalardan o'rinni foydalanish o'quvchilarning nutqiy tafakkurini rivojlantiradi. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarning talaffuzidagi kamchiliklarni o'z vaqtida tuzatib borishi, ularni erkin fikr bildirishga rag'batlantirishi zarur.

Nutq kompetensiyasini rivojlantirishda o'qish faoliyati ham muhim o'rin tutadi. O'quvchilarning matnni ongli, tushunib va ifodali o'qishi ularning lug'at boyligini oshirish bilan birga, fikrni mantiqiy anglash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Takror o'qish metodi ayniqsa samarali hisoblanib, u orqali o'quvchi matn mazmunini chuqurroq tushunishga, asosiy g'oyani ajratib olishga hamda fikrni tahlil qilishga o'rganadi. Bir necha marotaba o'qilgan matn o'quvchining xotirasida mustahkam saqlanadi va nutqiy faoliyatda qo'llash imkoniyati kengayadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'quvchilarning nutq kompetensiyasi ularning kundalik hayotdagi muloqot jarayonlari davomida shakllanib va takomillashib boradi. Oila muhiti, tengdoshlar davrasi, ta'lim jarayoni hamda turli ijtimoiy munosabatlar o'quvchining nutqiy faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Chunki o'quvchi har bir kommunikativ vaziyatda bir vaqtning o'zida ham tinglovchi, ham so'zlovchi sifatida ishtirok etadi. Muloqot jarayonida savollarga javob qaytarish, fikr bildirish, bahs-munozarada qatnashish va o'z qarashlarini himoya qilish orqali uning nutqiy tajribasi boyib boradi. Shu jarayonda o'quvchi xalq maqollari, hikmatli so'zlar, badiiy asarlar hamda turli matnlardan o'zlashtirgan so'z va iboralarni amaliy nutqda qo'llashga odatlanadi. Natijada o'quvchilarning lug'at boyligi kengayib, fikrni aniq va mantiqiy ifodalash ko'nikmalari rivojlanadi.

Nutq kompetensiyasining asosini tinglash, so'zlash, o'qish va yozish kabi nutqiy faoliyat turlari tashkil etadi. Ushbu ko'nikmalar bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, biri ikkinchisini to'ldirib boradi. Masalan, o'quvchining matnni

tushunib o'qishi uning og'zaki fikr bayon qilish qobiliyatini rivojlantirsa, yozma nutq ustida ishlash esa mantiqiy tafakkur va mustaqil fikrlashni shakllantiradi. Tinglash jarayonida o'quvchi axborotni qabul qiladi va tahlil qiladi, so'zlash orqali esa o'z munosabatini ifodalaydi. Shu sababli nutqiy kompetensiyaning barcha tarkibiy qismlarini kompleks ravishda rivojlantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimida o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish izchil va uzluksiz tarzda olib boriladi. Dastlabki sinflardan boshlab ona tili darslarida grammatik bilimlar bilan bir qatorda nutqiy ko'nikmalarni shakllantirishga ham alohida e'tibor qaratiladi. Til sathlariga oid nazariy bilimlarni amaliy mashq va topshiriqlar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning nutqiy faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlar va innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ faolligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Bugungi axborotlashgan jamiyatda o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishda zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish zarurati ortib bormoqda. Audio va video materiallar, multimedia taqdimotlari, elektron darsliklar hamda interaktiv topshiriqlar o'quvchilarning tinglab tushunish, fikrni ifodalash va yozma nutqini rivojlantirishga samarali ta'sir ko'rsatadi. Bunday vositalar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etib, ularda mustaqil ishlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ona tili darslarida nutq kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan metodlar va mashqlar tizimi alohida ahamiyatga ega. Xususan, matn bilan ishlash, savol-javoblar tashkil etish, bahs-munozaralar o'tkazish, rasm asosida hikoya tuzish, ijodiy matn yozdirish kabi topshiriqlar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi. Matn ustida ishlash orqali o'quvchilar asosiy fikrni ajratish, mazmunni tahlil qilish va xulosa chiqarishga o'rganadilar. Rasmiy topshiriqlar esa o'quvchilarning tasavvur doirasini kengaytirib, obrazli fikrlash hamda og'zaki nutqini rivojlantiradi.

Tinglab tushunishga oid mashqlar o'quvchilarning diqqatini jamlash, axborotni to'g'ri qabul qilish va qayta ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi. So'zlash ko'nikmalarini shakllantirishda esa suhbat, dialog, rolli o'yinlar va taqdimot metodlari samarali natija beradi. Yozma nutqni rivojlantirish uchun insho, esse, bayon va maqola yozish kabi ijodiy topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu usullar o'quvchilarning fikrni tizimli va savodli bayon qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Ona tili darslarida o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan metod va vositalardan samarali foydalanish ularning kommunikativ salohiyatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish orqali o'quvchilarda erkin fikrlash, mustaqil mushohada yuritish, muloqot madaniyatiga rioya qilish hamda o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda raven ifodalash ko'nikmalari rivojlanadi. Natijada ular jamiyatda faol kommunikativ munosabatga kirisha oladigan, zamonaviy tafakkurga ega barkamol shaxs sifatida shakllanadilar.

Nutq kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Chunki har bir o'quvchining fikrlash doirasi, nutqiy tajribasi va muloqotga kirishish faolligi turlicha bo'ladi. Shu sababli ta'lim jarayonida differensial yondashuv asosida tashkil etilgan topshiriqlar o'quvchilarning nutqiy faoliyatini yanada faollashtiradi. Ayniqsa, ijodiy va muammoli vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil fikr yuritish, voqea-hodisalarga tanqidiy munosabat bildirish hamda o'z qarashlarini asoslab bera olish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Dars jarayonida kichik guruhlarda ishlash, jamoaviy muhokamalar tashkil etish va taqdimot usullaridan foydalanish ham o'quvchilarning kommunikativ faolligini oshiradi. Bunday metodlar orqali o'quvchilar o'zaro fikr almashadi, boshqalarning qarashlarini tinglashga va hurmat qilishga o'rganadi. Natijada ularda nafaqat nutqiy kompetensiya, balki ijtimoiy faollik, hamkorlikda ishlash va muloqot madaniyati ham shakllanadi.

Nutq kompetensiyasini rivojlantirish uzluksiz pedagogik jarayon bo'lib, u faqat ona tili darslari bilan cheklanib qolmaydi. Barcha fanlarni o'qitish jarayonida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishga e'tibor qaratilishi ta'lim samaradorligini oshiradi. Chunki raven va mantiqiy fikrlay oladigan o'quvchi boshqa fanlarni ham chuqur o'zlashtira oladi, o'z bilimini erkin ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu jihatdan qaraganda, nutq kompetensiyasi o'quvchi shaxsining intellektual va ma'naviy kamolotini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot davomida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini oshirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar chuqur tahlil qilindi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, ta'lim samaradorligi, avvalo, pedagogik jarayonning qay darajada zamonaviy va innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilishiga bog'liqdir. Ayniqsa, boshqaruv tizimida innovatsion metodlarning qo'llanilishi pedagoglarning kasbiy faolligini oshirish, ta'lim jarayonini samarali rejalashtirish hamda bolalarning qiziqish va ehtiyojlariga mos ta'lim muhitini yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Tahlillar natijasida zamonaviy boshqaruv asosida faoliyat yuritayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglarning darslarga ijodiy yondashuvi, bolalar bilan individual ishlash ko'nikmalari va ta'lim sifat ko'rsatkichlari yuqori ekanligi kuzatildi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning amaliy natijalari ham o'rganildi. Interfaol metodlar, didaktik o'yinlar, multimedia vositalari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanilgan mashg'ulotlarda bolalarning mavzuni tezroq o'zlashtirishi, erkin fikr bildirishi va jamoaviy

faoliyatda faol ishtirok etishi aniqlandi. Ayniqsa, vizual va elektron vositalardan foydalanish bolalarning diqqatini jalb qilish, xotirasini mustahkamlash hamda mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kuzatildi. Shu bilan birga, pedagoglarning zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash kompetensiyasini oshirish ta'lim sifatini yanada rivojlantirishga xizmat qilishi ma'lum bo'ldi.

Tahlillar davomida ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash ham ta'lim samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi qayd etildi. Ota-onalar ishtirokidagi seminarlar, ochiq mashg'ulotlar va tarbiyaviy tadbirlar bolalarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning ijtimoiy moslashuvi va nutqiy rivojlanishiga ham yordam beradi. Tadqiqot natijalari asosida shuni aytilish mumkinki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini muntazam rivojlantirib borish orqali ta'lim sifati hamda samaradorligini yanada oshirish mumkin bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Nutqiy kompetensiya o'quvchilarning erkin fikrlashi, o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda ravon ifodalashi, muloqot jarayonida faol ishtirok etishi hamda mustaqil mushohada yuritish qobiliyatini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois ona tili darslarida nutq kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan metod va vositalardan samarali foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Maqolada tahlil qilinganidek, tinglash, so'zlash, o'qish va yozish ko'nikmalari o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ularni kompleks ravishda rivojlantirish o'quvchilarning kommunikativ salohiyatini yuksaltiradi. Interfaol metodlar, matn bilan ishlash, ijodiy topshiriqlar, bahs-munozaralar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, o'qituvchining pedagogik mahorati, darsni to'g'ri tashkil etishi va kommunikativ muhit yaratishi o'quvchilarda nutq kompetensiyasining samarali shakllanishiga zamin yaratadi.

Muntazam kitob mutolaasi, mustaqil fikrlashga yo'naltirilgan mashqlar va amaliy topshiriqlar o'quvchilarning lug'at boyligini kengaytiradi, nutq madaniyatini rivojlantiradi hamda ularning ijodiy tafakkurini shakllantiradi. Natijada o'quvchilar jamiyatda erkin muloqotga kirisha oladigan, o'z fikrini asosli va mantiqiy bayon qila oladigan barkamol shaxs sifatida voyaga yetadilar.

Demak, ona tili darslarida o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy metodlarni izchil qo'llash, innovatsion pedagogik texnologiyalardan unumli foydalanish hamda ta'lim jarayonini kommunikativ yondashuv asosida tashkil etish bugungi kun ta'limining dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон.2016. – 146
2. Маҳмудов М.Болаларнинг ўқув мақсади– таълимни илмий лойиҳалаш омили// Халқ таълими. –2005. –№5. –49 б
3. Юсупова Ш. Она тили таълими самарадорлигини оширишда илғор педагогик технологияларни жорий этиш (ноанъанавий усуллар ва компьютердан фойдаланиш): Пед.фан. номз. ...дисс. – Тошкент, 2005
4. Нажимова А.Д. Она тили дарсларида оқувчиларнинг нутқини устиришга хизмат қилувчи машқлар тизими. (таълим қорақалпоқ ва узбек тилларида олиб бориладиган бошланғич синфлар мисолида. Пед.фан.(PhD). докт... дисс. автореф. – Нукус: 2022. – 54 б.
5. Ахмедова М.Е. Модул-кредит тизими учун тилшунослик фанларидан мустақил топшириқлар тузишнинг илмий-назарий асослари.: педагогика фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган Диссертацияси - 2022. 280 бет
6. Bituheeva SS Interrelation of integrated teaching of listening and reading // Info lesson: website. – URL: <https://infourok.ru/vzaimosvyaz-integrirovannogo-obucheniyaadirovaniyu-i-chteniyu-2000121.html> (access date: 03/02/2020).
7. Bredikhina I A Methods of teaching foreign languages: Teaching the main types of speech activity: textbook. allowance . -Ekaterinburg : Ural Publishing House. University, 2018. -104 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.